

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši, „Gledališka stolba“.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo uljudno vabimo na novo naročbo, stare gospode naročnike pa, katerim je potekla koncem meseca naročnina, prosimo, da jo o pravem času ponové, da pošiljanje ne preneha.

„SLOVENSKI NAROD“

velja za Ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Za vse leto	13 gld. — kr.
„ pol leta	6 „ 50 „
„ četrt leta	3 „ 30 „
„ jeden mesec	1 „ 10 „
Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec, 30 kr. za četrt leta.	

S pošiljanjem po pošti velja:

Za vse leto	15 gld. — kr.
„ pol leta	8 „ — „
„ četrt leta	4 „ — „
„ jeden mesec	1 „ 40 „

Upravnništvo „Slov. Naroda“.

Zveza slovenskih posojilnic.

V marsičem so nam bratje Čehi že bili voditelji in v vzgled. Mnogokrat smo jih več ali manj srečno posnemali. Najnesrečnejše brez dvojbe takrat, ko smo si tudi mi prisvojili pasivno politiko, naj-srečnejše, najuspešnejše pa glede posojilnic.

Kolike važnosti so posojilnice, kaže nam prvi pogled na česko-slovansko ozemlje. Okolu 800 posojilnic deluje na Českem in Moravskem, torej dvakrat toliko, kakor v vsej ostalej Cislitaviji. Posojilnice so izredno veliko pripomogle, da so se Libuše potomci otresli nemškega jarma, da so iz defenzive prestopili v ofenzivo in v obče tako dosledno in krepko napredovali, da se Nemci že raznarodenja boje in premišlujejo, kako bi zajezili česko silo.

Čehov vzgled, blagodejni upliv posojilnic v gmo-tnem in kot posledica v narodnem oziru, napotil je tudi nas Slovence, da smo si začeli snovati jednake zavode in po razmerno kratkem delovanji vzrastlo nam je že 23 posojilnic, katere liki zaporne tvrd-jave branjajo naša tla tujega kapitala in imajo namer zajeziti nam blagostanje in nezavisnost.

Te posojilnice sklenile so že lansko leto mej-sebojno zvezo. Da te tej zvezi dá zakonito lice, imele so včeraj dopoldne ob 11. uri svoj shod v Ljubljani. Temu shodu predsedoval je načelnik „Zvezi slovenskih posojilnic“, „mnogozaslужni gospod M. Vošnjak“, ki se, bodi si v žurnici v Gradci, bodi si v Celjskem gnezdu nemških uršenov, neumorno in požrtvovalno poganja za blagor in na-predek naroda.

Ko se je sešlo zadostno število zastopnikov posojilnic, otvori gosp. predsednik shod, poudarja, da je bila „Zveza slov. posojilnic“ do sedaj „divje društvo“. Treba, da se kot društvo vknjiži v društveni register, da se v ta namen pravila predlože mini-sterstvu v potrjenje. Pravila izdelal je gospod pred-sednik po vzgledu „Zveze českých posojilnic“, — mu-tatis mutandis — in se pri tem oziral na naše razmere.

Tajnik g. Veršec čita potem pravila, odstavkov za odstavkom. Po kratkej debati, v katero so po-segali gg. Simon, Knez, Lavrenčič, dr. Vošnjak, Re-gali, se pravila vsprejmo in določijo, da je sedež na-čelnistvu za sedaj v Celji.

Načelnikom „Zvezi slovenskih posojilnic“ izvoli se per acclamationem g. M. Vošnjak, kot odbor-niki pa: dr. J. Glančnik, odvetnik in načelnik

posojilnice v Mariboru; dr. Jos. Vošnjak in Ant. Knez v Ljubljani; dr. N. Tonkli, odvetnik v Gorici; Lovro Baš, c. kr. notar v Celji; J. Hav-zenbichler, posestnik v Žavci; J. Šuster, žu-pan in načelnik posojilnic v Šent Jakobu v Rožni dolini na Koroškem.

Mej zborovanjem došla je naslednja brzojavka: Zadržani se zborovanja udeležiti, kličemo zbra-nim, za gmojni poboljšek slovenskega naroda se po-tegujočim, rodoljubom srčni: Na zdar!

Ormoška posojilnica.

(Konec prih.)

Deželni zbor kranjski.

(VI. seja 1. oktobra.)

(Dalje.)

V debati o deški sirotnišnici „Collegium Ma-rianum“ poprime za deželnim predsednikom besedo poslanec g. Svetec, rekoč, da je v statutu po-polnem jasno in da Dežman le zavije, kar se je stvarno istinito ustanovilo. Več se pa ne more do-ločiti, nego da se drugi deželni jezik uči, kolikor je to mogoče, a to ni zavisto, kakor trdi Dežman, od dobre volje vodstva deškega zavetišča, saj imajo c. k. vlada in deželni odbor nadzorstvo. Prvi smoter vzgoje pa je in ostane, da se v tem zavetišči uče dečki ne samo jezikovnega znanja, ampak praktičnih vednosti za življenje.

Dežman jako ježno naglašja, naj se gleda le na slovensko časopisje, sosebno na „Slovenski Narod“, kako besen je ta list, če se v deškem ali dekliskem sirotišču deklamujejo nemški in slovenski proizvodi. Tu gre pri odgoji za vsakdanji kruh in čudno se mu zdi, ako ne smatra g. dež. predsednik nemškega je-zika, deželnim. Nemški jezik je in ostane deželni jezik v Kranjski in g. dež. predsednik je v jako čudni zmoti, če tega ne ve.

Luckman meni, da se zopet na dan vleče nesrečno jezikovno vprašanje. Vsi narodnjaki gledajo le na to, da se njih otroci uče v šolah nemški. Saj je pa to tudi razumljivo, kajti vsa zgodovina Kranjske je nemška, isto tako kultura v deželi. Je-zikovni razpor je jedini pravcati program narodne stranke. Da bi tega ne imela, potem bi izgubila vsak predmet za agitacijo. Dež. predsednik baron Winkler, pravi g. Luckman, izjavljal se je v svojem govoru napram nemškemu jeziku preveč uljudno, ker je nemški jezik jemal premalo v poštev in vendar je nemški jezik državni jezik, s katerim se posluje v državnem zboru in kateri je bil zveza, da se je avstrijsko cesarstvo v obče vzdržalo. Jako iznenađena je bila nemška stranka, ko je zaslišala odgovor na interpelacijo zastran nemške ljudske šole, katero hoče ustanoviti kranjska hranilnica. Vlada ni imela ničesa preiskovati, je li zmožna hranilnica na-praviti izdatek za nemško šolo ali ne, ima li dovolj denarjev za blagohotni namen ali ne. Ni bilo treba popraševati ne pri deželnem šolskem svetu, ne pri mestnem šolskem svetu, kajti sosebno pri mestu Ljubljanskem dobivajo se le jako slabe informacije. Pri mestnem zboru Ljubljanskem velja le gaslo: „Nix deutsch“, in potem gaslu se je mestni magistrat in ravnal, ko je do zato, povedati vladi, kateri po-sestniki v Ljubljani naj bi se vzprejeli mej volilice veleposestva upisane v deželno desko. Takrat na-znanil je mestni magistrat le iste, kateri so bili njemu po godu. Treba pa je razmotravati, da je sklep kranjske hranilnice obče razstavljen, saj je Nemcev 60.000 v deželi in nad 6000 v Ljubljanskem mestu. A Nemci se hočejo učiti nemški ljudski šoli, zato si hočejo ustanoviti i nemške ljudske šole. Dež. glavar

grof Thurn opozarja g. poslanca Luckmana, naj ostane pri stvari.

Luckman odgovarja, da ni imel drugej prilike odgovoriti na to, kar se je povedalo na interpelacijo zastran hranilnične nemške šole.

Dr. vitez Bleiweis-Trsteniški pravi, da ima „Collegium Marianum“ le namen, da se dečki izobrazijo v obrtih. Jezikovni pouk je še le druga stvar. Če se reče, da nema narodna stranka dru-gega programa, nego jezikovnega, se z isto pravico, kakor se je streljalo na narodno stran, to povrača na nemško stran zbornice, kajti le ta pač nema dru-zega programa, nego razširjenje nemštva, germani-zacijo. Da se otroci slovenskih starišev pošiljajo v nemške šole, to je razumljivo, a to store le stariši, katerih otroci gredo na visoke šole. Nemci pa, ki toliko naglašajo učenje drugega deželnega jezika, vendar ne puste učiti svojih otrok slovenskega jezika. In če je drugi jezik potreben, pač bi bil za Notranjce potrebnejši laški nego nemški. Pravi namen pa je in mora ostati v tem zavodu, da se odgoje pridni, rabljivi obrtniki in da se priuče slo-venskega jezika, in, kolikor je možno, nemškega.

Poslanec dr. Papež naglašja, da je nasprotne stranke požarna bramba zatrobila v rog, češ, da je nemštvo v nevarnosti. Pri obravnavah v upravnem odseku izpuštile so se v sporazumljenji z vsemi člani odseka, tudi nemškimi, besede, naj se ne uče učenci v deškem zavetišči „Collegium Marianum“ obeh de-želnih jezikov „in Wort und Schrift“, kakor je to bilo v predlogu deželnega odbora izraženo. Zdaj se naglašja z besedo „nach Thunlichkeit“, da se stori o pouku drugega deželnega jezika v zavetišči, kar je v obče mogoče. S to besedo, katera se nahaja i v državnih zakonih, pa ni rečeno, da bi se sploh ničesar storiti ne imelo. Narodna stranka ima pro-gram ravnopravnosti, tega se je tesno oklenila in se ga bode strogo držala. Preprič v deželi bode končan v istem hipu, ko bode nemški „Schulverein“ iz de-žele. Takt pa prepoveduje, da bi se slovenski po-slanci sklicavali na osebo Nj. Veličanstva cesarja, kakor je to storil g. Dežman.

Poslanec g. Grasselli opomni, da je vse, kar je trdil gosp. poslanec Luckman o postopanju mestne občine Ljubljanske, zaradi volilne pravice hišnih posestnikov, upisanih v deželno desko, da bi bil naznanil le tiste hišne posestnike, kateri so mu bili po godu, le zvijačno obrekovanje.

Poslanec g. Luckman se izgovarja, da je to trdil zastopnik vlade pri državnem sodišči, ko se je obravnavala dotična pritožba nekaterih hišnih po-sestnikov.

Poslanec Faber pravi, da je novinec v jezi-kovnih stvareh, a ker se je omenil nemški „Schul-verein“, mora odkrito izjavljati, da je on velik pri-jatelj in pristaš tega društva. Da bi nemški „Schul-verein“ ne pomagal, ne bilo bi mogoče ustanoviti toliko šol v revnih Kočevskih občinah, a nemški „Schulverein“ žrtvuje mnogo tisočakov v ta namen. Tudi Slovenci naj bi ustanovili jednako društvo, katero bi ustanovljenje slovenskih šol podpiralo. Koliko je v Ribniškem okraji občin, ka-ttere bi potrebovale ljudske šole, a preravnne so, da bi si jih ustanovile. Kočevarji pa se ne branijo učenja slovenskega jezika. S Slovenci zamenjavajo svoje otroke, da se slovenski naučé.

Vladni svetnik g. Kočevar naglašja, da je „Collegium Marianum“ privaten zavod in da nema vlada pravice uplivati, kakov naj bode učni jezik.

Poročevalec dr. Poklukar pravi, da ko bi ho-tel odgovarjati na vse, kar je danes slišal, trebalo

bi mu govoriti par ur, a vender ne bi prepričal nobenega gospodov nasprotne strani. Če je g. Dežman trdil, da pri obrtniških vajencih mojstri najprej povprašujejo, znajo li nemški, ni to resnično, kajti mojstru bode zmirom ljubši učenec, ki je dobro poučen v potrebnih šolskih predmetih, nego pa, da zna nemški, a je tepec. Pritožbe Dežmana o slovenskih časnikih nese utemeljene. In če Dežman trdi, da je narodna ravnopravnost, kar se nemštva na Kranjskem tiče, „jammervoll“, je to pač le govorjeno za parado.

Kočevarji so v jezikovnih vprašanjih bolj tolerantni, ko Dežman. S Kočevarji se bodo Slovenci lahko sporazumeli, da bi se pa z Dežmanom, tega poročevalec ne verjame.

Pri glasovanju se zavrže predlog g. Dežmana ter vsprejme predlog upravnega odseka, potem pa seja sklene.

Poročilo deželnega odbora o nameravanem gradnji dolenske železnice.

Slavni deželni zbor! Z dolensko železnico pečali so se od leta 1864. sem vnovič razni zastopi naše dežele. Najprej razpravljalo se je o tem vprašanju vsled ukaza visocega c. kr. ministerstva za trgovino in gospodarstvo dné 18. avgusta l. 1864. št. 1309. v kranjski trgovinski in obrtniški zbornici, ko se je posvetovalo o načrtu novega železničnega omrežja avstrijskega cesarstva. Trgovinska in obrtniška zbornica izrekla se je v svojem dotičnem poročilu na visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo dné 7. novembra leta 1864. za zvezo deželnega glavnega mesta Ljubljanskega s Karlovcem. Od takas predlagale so se vnovič prošnje na visoko skupno ministerstvo in na visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo, kakor tudi obema zbornicama visocega državnega zbora od kranjskega deželnega odbora, od trgovinske in obrtniške zbornice, od mestnega zbora Ljubljanskega in od dolenskih občin.

V zbornici slavnega kranjskega deželnega zbora govorilo se je o dolenski železnici prvokrat v seji dné 29. januarja l. 1866., in sicer o priliki, ko je slavni deželni zbor za prvotna dela Ljubljansko-Trbiške železnice dovolil donesek iz deželnega zaklada.

Dné 18. septembra l. 1868. pripoznal je slavni deželni zbor važnost in potrebo dolenske železnice, ki naj bi vezala Ljubljano s hrvatskimi, ogrskimi in dalmatinskimi železnicami, ter je sklenil, da se predloži prošnja na visoko ministerstvo. Jednake sklepe storil je slavni deželni zbor l. 1869., 1870., 1872., 1873., 1874., 1875., 1876., 1878., 1880., 1881 in 1882.

Kakšen uspeh so ti sklepi imeli, je slavnemu deželnemu zboru že tako znano. Deželni odbor usoja si torej le opozarjati na ukaz visocega trgovinskega ministerstva dné 5. aprila l. 1869., šte. 21845., v katerem se je deželnemu odboru na znanje dalo, da trgovinsko ministerstvo važnost upitne železnične zveze prizna in da se je na to zvezo tudi v dotičnem dné 15. marca l. 1869. v zbornici poslancev visocega državnega zbora predloženem načrtu postav zaradi dopolnitve omrežja avstrijskih železnic v ozir jemalo. Dalje usoja si deželni odbor tudi spomniti na ukaz visocega trgovinskega ministerstva dné 8. junija l. 1869., šte. 9251., v katerem se je deželnemu odboru povedalo, da je morala c. kr. vlada prej omenjeni načrt postav zaradi dopolnitve železničnega omrežja, z ozirom na zaključek zadnjega državno-zborskega zasedanja, sicer nazaj vzeti, da pa vlada vse jedno tudi za naprej še ostane pri svojem v tem načrtu razloženem programu. Konečno opozarja deželni odbor na visoka ukaza dne 7. in 27. junija l. 1872, šte. 22503., l. 1872., s katerima se je tehnično pregledovanje predloženih treh železničnih načrtov zaukazalo in na podlagi teh ukazov tudi izvršilo.

Vsled prošnje, ki jo je predložil deželni odbor dne 2. februarja l. 1882., šte. 6317. l. 1881., zopet trgovinskemu ministerstvu kakor tudi obema zbornicama državnega zbora, naj bi se kar najhitreje predložila in sklenila postava zaradi naprave železnice iz Ljubljane skozi Dolensko doli do ogersko-hrvatskih oziroma dalmatinskih železnic, naročilo je visoko trgovinsko ministerstvo z ukazom dne 27. junija l. 1882., šte. 1067. c. kr. deželni vladi, naj deželnemu odboru neznani, da ekselenci gospodu trgovinskemu ministru z ozirom na to, da se v sedanjem času od državnih financ za železnične namene tako ogromno veliko zahteva, za bližnjo prihodnost ni mogoče obljubiti, da bi se na državne stroške izvršila

zgradba naprošene železnice, katera kot glavna črta onih železnic, s katerimi se ima zvezati, ne zadoštuje zdaj že kazajoči se potrebi, kakor tudi ne zahtevanju za pozneje zaželeno dopolnitev prometnih potoč, vender pa da je pripravljen, za ta slučaj pretresovati vprašanje zaradi državnega doneska, ako bi se vdeleženci poprijeli gradnje krajne železnice, katera bi se prilegla posebnim razmeram prometa onih krajev dežele, ki leže mej Ljubljano in Novim Mestom, in ako bi se moglo za gotovo prepričati, da so stavbeni stroški, ki bi se morali kolikor le mogoče znižati, — morebiti po izgledu gradnje železnice v Kremški dolini — zagotovljeni, ako mogoče samo z izdajo delnic in da se kar največ izogne vsakateri kurzni zgubi. Te delnice morali bi večidel udeleženci prevzeti in država bi samo z onim doneskom pripomogla, katerega bi delničarji ne mogli skupaj spraviti.

Z ozirom na ta ukaz sklenil je slavni deželni zbor kranjski v seji dne 17. oktobra l. 1883. sledečo resolucijo:

„Deželnemu odboru se naroča, naj v sporazumu s trgovinsko in obrtniško zbornico kranjsko dela na to, da se sestavi odbor, obstoječ iz zastopnikov deželnega odbora, trgovinske in obrtniške zbornice v Ljubljani, mestnega zbora Ljubljanskega, kranjske hranilnice v Ljubljani, iz nekaterih posestnikov dolenskih in zvedencev o železničnih stvarih. Ta odbor naj bi delal na to, da se že jedenkrat uresniči želja slavnega deželnega zbora gledé zgradbe dolenske železnice.“

Vsled tega sklepa naznanil je deželni odbor zdaj navedeni deželno-zborski sklep trgovinski in obrtniški zbornici, mestnemu magistratu in kranjske hranilnici v Ljubljani, potem županstvom občin Novomesto, Metlika, Črnomelj, Višnjagora, Žužemperk in Trebnje, dalje gospodom: Karol Luckmann-u, vodji kranjske obrtniške družbe, Franc Kotnik-u v Vrdu, Alojzi Prasnicherju v Kamniku, Janez Koslerju v Cekinovem gradu pri Ljubljani, J. Gurupu v Trstu, J. Tomek-u v Rakovniku, Albinu grofu Margheri-ju v Otoču, Karol Rudež-u, Franc Ksav. Souvan-u v Ljubljani in Josip vit. Wenusch-u vodji gradnje Kremške železnice ter s tem naznanilom oblj. jednom tudi povabil za vstop v omenjeni železniški odbor.

Dalje naznanil je deželni odbor upitni deželno-zborski sklep svitlemu knezu Karol Auerspergu in častitej generalnej direkciji avstrijske alpine in rudarske družbe s povabilom, da bi odposlala svoja zastopnika v železnični odbor.

Na prošnjo županstev občine Velika Loka in Prapreče prijavil se je tudi tema večkrat omenjeni sklep s povabilom, da pošljeta svoja zastopnika v odbor.

Trgovinska in obrtniška zbornica poslala je v odbor gospoda zborničnega predsednika Josip Kušarja, svetovalca Pankracij Eichelera in Vaso Petričič-a, mestni zbor Ljubljanski odposlal je gospoda župana Peter Grasselli-ja, Franc Fortuno, grajščaka, in Fran Žužek-a, inženirja v Ljubljani; kranjska hranilnica gospoda predsednika Aleksandra Dreo; mestna občina Novomeška gospoda župana dr. Albin Poznika; mestna občina Metliška gospoda Leopold Gangl-na, posestnika in mestnega blagajnika v Metliki; mestna občina Črnomeljska gospoda Andrej, Antončiča posestnika v Črnomlju; mestna občina Višnjagora gospoda župana Anton Štepic-a; občina Trebnje gospoda okrajnega sodnika Ludovika Golia; občina Velika Loka gospoda grajščaka Marko Trbuhoviča pl. Schlachtschwert; občina Prapreča gosp. učitelja Vinko Kmet-a.

Svitli knez Karol Auersperg odposlal je kot zastopnika gospoda višjega gojzdarja Ernesta Fabra. Iz med družih povabljenih pisal je le g. Jan. Kosler, da ne more vstopiti v odbor, vsi drugi pa so vabilo sprejeli.

Seja železničnega odbora, v katerega so vstopili vsi deželni odborniki, bila je dné 10. maja t. l. Ko je gospod deželni glavar grof Thurn v kratkih besedah povedal, kaj da se je od leta 1864. sem gledé dolenske železnice storilo in ko je župan ude železničnega odbora v imenu mesta Ljubljanskega pozdravil, bila sta gosp. deželni glavar grof Thurn načelnikom odbora in gosp. župana Peter Grasselli načelnikovim namestnikom per acclamationem izvoljena. Poročevalec bil je deželni poslanec gospod Janez Murnik.

Po daljši živahnej debati, katere se je več gospodov udov železničnega odbora vdeležilo, sklenila se je sledeča resolucija:

„Gledé na to, da je glavna železnica iz Ljubljane v Novomesto doli do ogersko-hrvatsko-dalmatinskih železnic sedaj nedosegljiva, je delati na to, da se gradijo lokalne železnice na Dolenskem, ter je v to svrhu voliti izvrševalni odsek peterih udov, katerega naloga je, poizvediti razne črte, potem dotične stroške in doneske vdeležencev ter za vsak slučaj posebej železničnemu odboru poročati. V izvrševalni odsek bili so z glasovnicami izvoljeni gospodje: Josip Kušar, Karol Luckmann, Janez Murnik, J. Tomek in Josip vitez Wenusch.

Ta odsek volil je za svojega načelnika gosp. Josip Kušarja.

Na podlagi od odseka storjenih sklepov poslale so se posebne pole v vprašanji vsem vdeležnim občinam v ta namen, da bi se z ozirom na dotične odgovore moglo preračunati ali bi se naprava železnice izplačala. Odgovori došli so skoraj da od vseh občin. Kakor hitro bode to delo gotovo in ko bode zagotovljeno pokritje stroškov za izdelanje načrta, bode odsek vložil prošnjo za predkoncesijo ter storil potrebne korake, da se bode načrt izdelal, ter predložil visokemu ministerstvu.

Deželni odbor je toraj tega mnenja, da bodo vsa dela do prihodnjega zasedanja slavnega deželnega zbora tako daleč gotova, da bode slavnoistemu mogoče takas skleniti, kako bode to podjetje za naprej podpiral.

Gré torej za to, da se zagotovi pokritje stroškov za prvotna dela in za izdelanje načrta, ki bodo okoli 15000 gld. znašali.

Ker je slavni deželni zbor že vnovič priznal, da je gradnje dolenske železnice za kranjsko deželo velike važnosti in ker je v seji dné 13. julija l. 1880. tudi deželni odbor pooblastil, da gradnje lokalnih železnic na vso moč pospešuje, iste za primerni čas deželnih priklad opoisti, oziroma tudi male doneske iz deželnega zaklada s pridržkom odobrenja slavnega deželnega zbora pod tem pogojem obljubi, ako se dovoli, da pripade po dogovorjeni dobi pravica do teh železnic deželi, misli deželni odbor, da bode slavni deželni zbor na jednaki način, kakor je leta 1866. gledé Ljubljansko-Trbiške železnice storil, tudi postopal gledé dolenske železnice, ki je poklicana kmetske pridelke, potem obrtniške izdelke in les dolenskih krajev izročiti prometu in tako tudi pospeševati interese državnih železnic kakor tudi južne železnice.

Važnosti in potrebe gradnje dolenske železnice, ki bi imela pospeševati promet dolenskih krajev, misli deželni odbor, da ni treba zopet utemeljevati, ker se je to že vnovič v slavnem deželnem zboru zgodilo.

Z ozirom na zdaj povedano ter posebno gledé na to, da je zgradba dolenske železnice deželi na korist, nasvetuje torej deželni odbor:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Deželni zbor dovoli za izdelanje v pridoblenje koncesije za železnično progo od Ljubljane do Novega mesta potrebnega načrta donesek iz deželnega zaklada do največ 5000 gld.

2. Deželnemu odboru se naroča, ta donesek še le potem porabiti, ako bodo z njim zagotovljeni za izdelanje načrta potrebni novci in ako bodo deželi pridržane pravice, ki bodo nastale vsled tega podjetja.

Politični razgled. Notranje dežele.

V Ljubljani 6. oktobra.

Delegacije se snidejo neki 27. oktobra in bodo zborovale tri tedne. Budget za leto 1885 se ne bode dosti ločil od letošnjega, zato bode zborovanjske delegacije najbrž jako mirno.

Odsek za občinske zadeve štajerskega deželnega zbora zavrzel je predlog M. Vošnjaka, da se premeni zakon o okrajnih zastopih. — V soboto se je deželni zbor zaključil.

Odsek za občinske in okrajne zadeve českega deželnega zbora je sklenil, predlagati deželnemu zboru, da se Herstov predlog o omejitvi okrajev po narodnostih, vsprejme tako spremenjen, da se bodo občine uvrstile k drugim okrajem samo tedaj, če bodo same prosile za to, silile se pa ne bodo. Ta sklep se nam zdi jako opravičen, in le kaže, kako spravljiva, da je česka večina nasproti Nemcem. Mi ne vemo, kako bodo Nemci s tem predlogom zadovoljni, a s stališča pravice ne bi imeli ničesar ugovarjati. — Tudi za Herbstov predlog, da se da petakarjem volilno pravo bodo baje Čehi glasovali. Ta predlog so Nemci stavili zato, da bi potem proti Čehom zabavljali, ko bi bil zavržen, in kričali, da večina ne privoli volilne pravice nižjim razredom ljudstva. — Deželni zbor je vsprejel zakon,

da bodo vsa zavarovalna društva morala plačevati nek donesek za požarne brambe.

Mi smo takoj izjavili, ko je izšel novi statut državnih železnic, da ne ustreza narodnej enakopravnosti in potrebam posamičnih dežel. In res so hitro slišale pritožbe, zlasti na Češkem in Galiskem. Gališki zbor je volil posebni odsek, da pretresuje nov železniški statut in pododsek tega odseka je sedaj nasvetoval resolucijo, da se spremene vse dotične določbe železniškega statuta, ki nasprotujejo deželnim interesom, pred vsem naj se po omeji raba nemškega jezika v železniški službi. — V soboto je v deželnem zboru poslanec Romanczuk utemeljeval svoj predlog o rusinskem kot poučnem jeziku v ljudskih šolah. Govoril je jako zmerno. Obračal se je do Poljakov, da naj pred Evropo pokažejo, da znajo biti pravični Rusinom. Njegov govor je napravil velik utis.

Konservativni poslanci stavili so v **spodnje-avstrijskem** deželnem zboru predlog, da bi nikdo ne smel biti ob enem deželni odbornik in državni poslanec. Dosti upanja ni, da bi bil ta predlog vsprejet, kajti liberalci se mu protivijo, ker bi mnogo njih najveljavnejših mož potem moralo odložiti deželno odbornišvo. Nečemo pretresavati, ali je ta predlog primeren in opravičen, a vsekako je resnega premisleka vreden, in želeli je, da se od raznih strani osvetli.

Tudi **zgornje-avstrijski** deželni zbor se bode bavil s tem, kako zboljšati položaj kmetkega stanu. V petek je poslanec Pereira stavil predlog, da se naroči deželnemu odboru, da preiskuje vzroke propada kmetkega stanu in stavi deželnemu zboru v prihodnjem zasedanju potrebne nasvete. Pred vsem naj pretrese: 1. Ali naj bi se upeljela meja, do katere se sme razširiti kmetkovo posestvo; 2. kako bi se dala preprečiti konkurenca ameriškega žita; 3. ali naj bi se določil nek gotov minimum kmetkega posestva, kateri bi se ne smel eksekutivno prodati; 4. ali naj bi se omejila prosta delitev zemljišč in kako?

Solnogradski konservativci stavili so v deželnem zboru predlog, da se zopet oživi katoliško vseučilišče v Solnogradu. To vseučilišče ustanovil je solnogradski nadškof leta 1620, ter sta je tedaj potrdila nemški cesar in papež. Leta 1810 se je pa to vseučilišče odpravilo. To vseučilišče bi bilo podobno osnovano, kakor so katoliška vseučilišča v Franciji in Belgiji, ter bi bilo svobodno, to je nezavisno od države. Naš namen ni preiskavati, bi li bilo tako vseučilišče koristno ali ne, a stvar je v tem jako pomenljiva, ker bi se, predno se ta predlog izvede, morala državna oblast z ozirom na šolstvo zmanjšati in dati deželni več avtonomije.

V soboto se je konstituiral **hrvatski** sabor. Predsednikom je izvoljen Mirko Hrvat, podpredsednikom pa Giurgevič in Spevec. Giurgevič je Srb. Za perovodje so izvoljeni Popović, Lončarić, Barlović, Stanković in Ivandija. Poslednji pripada k stranki prava. Zbornica je sklenila s posebno adresno odgovoriti na kraljev reskript.

Vnanje države.

Velikega mejnarodnega kongresa **anarhistov**, ki se je imel ta mesec sniti v Barceloni, in za katerega so se že bile razposlale povabila, letos ne bode, ker razsaja kolera na Španjskem.

S francosko-kitajskega bojišča prihaja vest, da so Kitajci res udri v Tonking. Napali so že nekatere francoske ladije na nekej tamošnji reki. Francozi so pognali Kitajce v beg in jim napravili mnogo škode. Francozov je bilo 31 ranjenih.

Razmere v **Sudanu** se na bolje obračajo. Sila ustajnikov hitro pojema in vedno postaja jasnejše, da nikdar ni bila tako velika, kakor se je od tam poročalo. Mnogo je bilo tedaj v teh poročilih orijentalске fantastike. Mnogo mesecev je minilo, pa vender ustajniki neso mogli vzeti Chartuma, če tudi število Gordonove vojske ni baš veliko. Sedaj pa dohaja iz Sudana celo vest, da je Gordon zopet si prisvojil Beber, ko je poprej razpodil tamošnje ustaške čete. Ko pride še angleška ekspedicija, pa bode ustanek hitro zaduščen.

Dopisi.

Od dolenjske meje 4. okt. [Izv. dop.]

Naši Nemci in nemškutarji, katerim se da v kmetijski deželi vedno bolj in bolj udarjajo, ponabljajo se radi z „visoko stopinjo“ svoje omike i. dr., — nam Slovence pa nazivljajo z „rohes Volk“ in družini podobnimi pridevki, katerih se jim ne manjka.

Jaz gospod urednik ne trdim danes, da spada gosp. nadčastnik P. r, ki je ta dan vodil v *škem trgu kontrolni shod, — mej tiste naše Nemce ali nemškutarje, ki nosijo soboj tisto „visoko stopinjo“ omike, ipak Vam povem, da je ta gospod nadčastnik pri tem shodu svojo omiko (naj je že nemška ali nemškutarska), — v najvišji stopinji pokazal. In če ne verjamete gospod urednik, pa slušajte:

Pri tem kontr. shodu so se tedaj sošli naši slovenski fantje, — sledeč vojaške svoj dolžnosti. Navzočni bili so pri tem shodu tudi dotični župani in zastopnik okrajnega glavarstva g. komisar P.

Gosp. nadčastnik prične ob uri klicati imena naših fantov — vojakov po zapisniku. Slehern, katerega ime je g. P.—r izgovoril, imel se je oglasiti, da je navzoč. Razume se samo po sebi, da se vsak človek pri takej priliki posluži svojega maternega jezika, — in ne kitajskega, katerega se ni učil. Tako se je tudi pri tem shodu zgodilo. Oglasil se je vsak s: „Tukaj!“ —

Ta besedica „tukaj“, lejte razvnela je pa občutljive živce g. nadčastnika tolikanj, da je dobil povod pri slehernem, ki se je s „tukaj“ oglasil, prav omikano (!?) in robato (!?) zarenčati, rekoč: „Tukej se odgovori po sovdašku, in neč drugač!“ — Tukej se reče „hier“, zamirajte s, pa ne „tukaj“, tepec, osel, s. itd.“ Tako omikano vedel se je dne 4. oktobra g. nadčastnik P. r v *škem trgu, — in sicer mej množico priprostega naroda; kaj je hotel gosp. nadčastnik s tem svojim vedenjem nam družim pokazati, mi ni znano, povsem pa redka prikazen.

Vsled tega bi mi danes temu duhovitemu gosp. nadčastniku P. z „občutljivimi živci“, v katerih razbija hudournik nemške omike (? ka-li ?), svetovali, da se potruži v jednacihi slučajih s svitlejšimi in čistejšimi žarki svoje germanske kulture mej našim narodom svojo službo opravljati, drugače bode naš priprosti slovenski narod mislil, da se pošiljajo v dežel navadni pa preoblečeni hlapci — o katerih se soditi da: wie der Schelm selber ist, so denkt er von Anderen!“

G. nadčastnik je pa dobil tukaj za svojo nemško omiko, — navaden Greuterjev: „Pfui!“ katerega naj nadčastnik [gospod P.—r blagovoli dobro spraviti! — Obžalujemo!

Dolenjski pohajkovelec.

Iz Sevnške okolice 1. oktobra. [Izviren dopis] Nekaterim starišem in otrokom so se še le sedaj oči odprle, da so bili v nemčursko šolo le zapeljani. Sevnški gospodje so nas že lansko leto svarili, da brezverni Kavčič, kateri je le tukajšnje, takrat jednorazredno šolo obiskoval, družega pa se nič učil ni, da on nevedne ljudi le moti. Kdor hoče iti v mesto dalje študirat, mora tudi izkušnjo iz krščanskega nauka narediti, in letos smo se pa vsi prepričali, da o krščanskem nauku v tej šoli ni prav ne duha ne sluha, ter da bodo taki ljudje s časoma le Turki. Tako nevednih otrok naj se Bog usmili. Wermuth, kateri nikoli učiteljske izkušnje delal ni, ker mu je preteška, vabi otroke le že s trompeto v šolo, katero pri telovadbi v okolici večkrat slišimo, njegov tovariš Ajstrič pa v šoli otrokom kaj na gosli zagode, in šola je vesela. Otroci pa, ki se v mladostnem času ne učijo krščanskega nauka, branja, pisanja, računanja itd., bodo divjaki in berači. Živež in obleka gotovo ni toliko vredna, kakor prava šola. Tudi dr. Mauer, posestnik Turškega grada se je dal pred dvema letoma od Kavčičeve brezverske šole zapeljati, a čez jedno leto je že dečka iz šole vzel in pa celo pretečeno leto doma imel, kar je bilo pametnejše, kakor v tako šolo pošiljati ga, kjer so otroci vse druge neumnosti in nepotrebnosti učijo, da se ljubi mladostni čas trati, le tega ne, kar bi jim v prihodnjem življenji bilo v prid.

Iz Podbrezja 5. okt. [Izv. dop.] Tržičani in Podbrežani z občinarji drugih katastralnih občin vred so po posebni deputaciji glede prestrega klanca v Gobovci in dveh družih klancev izročili nujno prošnjo visoki c. kr. deželni vladi, kar je bilo ne le v tem listu, ampak tudi v listu „Slovenec“ priobčeno. (Hvala obema.) Zaradi tega bila je splošna zadovoljnost, tem več, ker je vsak pričakoval, še kaj več v časopisih čitati. Res je prve prošnje vest jako razveselila, slišati o prošnji na visoki deželni zbor, katero so odposlali vrli Kamnogoričani in Kropničani, pa to nikakor še ne zadostuje, kajti zadnji, vpeti le bolj za deželno cesto od Kroke in Kamnogor do Tržiča, prosili so le o ti zadevi, kar jim je najbolj na korist. Glede pa, da gre tu za skupni promet in gledé, da Tržičanom in Podbrežanom bo le deželno cesto od Kroke in Kamnogorice do Tržiča pomagano, ako visoka vlada cesto v Gobovci preloži in to je ravno prvi začetek na korist obrtniki v Tržiču.

Iz tega stališča sedaj javno prosimo svoja poslanca dra. Poklukarja, da interpelirata pri prvi priliki v deželni zbor, kaj je visoka deželna vlada že pričela s preložitvijo Podbreške občine od dne 10. septembra, da misli z

njo početi? Da se tega naša vrle poslanca poprimeta, smo gotovi, ter ju ob enem javno zagotavljamo, da jima bomo glede truda kot volilci hvaležni.

Že obrtniki na korist moral bi Gobovec odstranjen biti, ne da bi tu v poštev jemali velikanske nesreče, ki so se in se še vedno v tem zastaranem klanci dogajajo. Podbrežan.

Domače stvari.

— (Tiskovno pravdo) začel je proti našemu listu in proti g. A. Navratilu g. Sallocher, zdravnik v Metliki in sicer zaradi dopisa „Iz Metlike“ v 199. šte. Naš urednik g. Železnikar bil je danes v tej zadevi poklican k deželni sodnji.

— (Imenovanje in premeščenje.) Gospod avskultant Emil Rizzoli imenovan je pristavom pri c. kr. okrajni sodnji v Ribnici. — Pristav g. Ivan Kuralt premeščen je vsled lastne prošnje iz Ribnice v Rateče.

— (Dva srbska nadčastnika) obiskala stu včeraj Ljubljano. Jeden je rodom Goričan, nekaj Janko Štibelj, sedaj Janko Vukasović, drugi Lazar G. Božič. Prvi gre obiskat svoje sorodnike, drugi, rodom iz Šumadije, ga spremlja, da se seznani z našimi pokrajinami. Junaški postavi obeh gospodov in krasni uniformi vzbujali sti občno pozornost. V čitalnični restavraciji bila nam je pre-prijetna prilika, seznaniti se z njima in veseliti se njihovih krepkih navdušenih govorov.

— (Nemški otroški vrt.) Danes začelo se je upisovanje za to podružnico nemškega šulferajna v Mahrovi hiši, ob enem pa lov na slovenske otroke. Videli smo mnogo revnih starišev, ki so šli upisavat svojo deco, a ne znajo niti besedice nemški. Nemci, posebno pa količkaj premožni, ne bodo dajali svojih otrok tja, kajti namen temu vrtu je jedino ta, luliko sejati v srca mladine slovenske.

— (Konfiskacija.) „Soče“ zadnjo šte. zaseglo je c. kr. državno pravdnništvo zaradi uvođenega članka z napisom: „Pobratimstvo goriških Slovencev in Italijanov proti irredenti“. Uredništvo priredilo je drugi natis.

— (Velik pretep) bil je preteklo noč na mestnem trgu, a trajal ni dolgo, ker je redarstvo v par trenutkih naredilo mir. Neki postopač je pri tej priliki družega z nožem na glavi in na roki ranil. Ranjenec mu je sicer nož odvzel, a se pri tej priliki na roki obrezal. Policija odvela je razgrajalce k sodnji. Mej njimi je tudi gospod, ki se prištevava izobraženim krogom, a je v Virantovi kavarni nekega pomagača s pestjo tako obdeloval, da je ves črn.

— (Vodstvo južne železnice) je baje ukrenilo, tudi v Ljubljani, kakor na Dunaji, Kaniži itd. sezidati iz penzijskega zaklada konduktarjev blizu južnega kolodvora veliko poslopje, v katerem bi bilo prostora za 50 sprevodnikov in njih obitelji. Ako se ta ukrep uresniči, bodo mala stanovanja gotovo ceneja.

— (Tour in retour-liste) za vožnjo mej Litijo in Ljubljano dovolilo je vodstvo južne železnice. V kratkem se začne izdavat. Gosp. Fr. Hren, veletržec z lesom, ima za to pridobitev posebne zasluge.

— (Nova uječa.) Poroča se, da pravosodnje naše ministerstvo namerava prirediti novo uječo, v katero se bodo vzprejemali samo mladostni kaznjenci, zločinci, ki še neso vzpolnili dvajsetega leta. Razun tega imajo se po sedanjih kaznilnicah napraviti strogo odločeni oddelki za mladostne hudodelnike. Če se pomisli, da marsikoji mlad hudodelnik pride iz svoje pokore še veliko bolj izprijen, pač tudi zategadelj, ker je svojo kazen, torej svoje „poboljšanje“ užival v slabi tovaršiji starih, nepoboljšljivih zločincev, onda mora se namero justičnega ministerstva hvaliti, ker izvedena bode veliko mladostnih grešnikov rešila popolne moralčne propasti. Kazensko-pravno slovstvo že iz davna priporoča take naprave.

— (Na sv. Lukeža dan) 18. t. m. ob 9. uri dopoldne bode c. kr. kmetijska družba kranjska „Pri bavorskem dvoru“ pet bikov in dve telici muricodolskega plemena na prodaj postavila.

— (Zgubil) je policaj Tomaž Kranjc, ki je bil v službenih zadevah v Ljubljani, svojo črno listino, v katerej sta bila mej drugim dva kupona avstrijske rente v vrednosti 42 gld. Kdor bi bil listino našel, se prosi, da jo blagovoljno odda na rotovž.

— (Razpisana) je služba družega učitelja na jednorazrednici v Hrenovicah. Plača 400 gold. Prošnje do konca t. m. na okrajni šolski svet v Postojini.

